

**ВНУТРІШНЄ СТРУКТУРУВАННЯ КОНЦЕПТУ ПАТРІОТИЗМ:
МЕТАФОРИЧНІ МОДЕЛІ****Маркова О. І.**

Кандидат філологічних наук

ORCID ID 0000-0002-9441-5973

Сумський державний університет

вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007, Україна

b111zzz000111@gmail.com

У системі аксіологічних координат української духовної культури концепт ПАТРІОТИЗМ займає важливе місце, тому його дослідження потребувало поєднання двох підходів: лінгвокогнітивного та лінгвокультурологічного. У роботі реалізовано семантико-когнітивний підхід, згідно з яким мовні факти слугують «ключем» до розкриття інформації щодо формування й функціонування концептуальних структур свідомості людини, а також лінгвокультурологічний, відповідно до якого концепт ПАТРІОТИЗМ трактуємо як фрагмент загальнолюдської культури, що ґрунтується на вищих людських почуттях. Концепт ПАТРІОТИЗМ як ментальне утворення об'єктивується в текстах друкованих ЗМІ мовними засобами різних рівнів. У межах когнітивного підходу важливим етапом став процес створення метафоричних моделей, особливість яких – наявність лексики, що вербалізує когнітивно-аналогійні операції, транспоновані з поняттєвої сфери інших концептів. Метафоричні моделі формують образ – ментальну одиницю, структуровану за допомогою низки концептуальних метафор, що формують у свідомості реципієнта сукупність культурно зумовлених зв'язків. Створюючи образ і апелюючи до уяви, метафора породжує усвідомлення, яке сприймає розум, формуючи судження щодо концепту ПАТРІОТИЗМ. Аналізуючи ці моделі за допомогою фреймово-слотових операцій та активуючи фрейм (перший рівень концепту) через мисленнєві дані другого рівня (слоти), можна відтворити структуру тих моделей, що формують концепт. Внутрішнє структурування концепту ПАТРІОТИЗМ здійснюється за схемою, що складається з базисних фреймів, утворюючи концептуальну мережу інформаційної системи. Структуру моделі «ПАТРІОТИЗМ – ГРА» формують фрейми «патріотизм – показова іграшка» і «патріотизм – абсурд». Структуру моделі «ПАТРІОТИЗМ – ЛЮБОВ» формують фрейми «патріотизм – любов до країни» і «патріотизм – найвища чеснота». Використовуючи в дискурсі метафоричну модель замість прямої номінації, автор спрямовує думку реципієнта в заданому напрямку, робить спробу нав'язати свою систему оцінок і поглядів.

Ключові слова: концепт, патріотизм, метафорична модель, фрейм, слот.

Феномен патріотизм – складне та недоступне для безпосереднього спостереження поняття – ми зможемо представити за допомогою формування метафоричних моделей, тобто тієї понятійної площини, елементи якої знаходяться в різних семантичних відношеннях [7, с. 120].

Когнітивний підхід у дослідженні метафори є ключем до розуміння форм репрезентації знань. Створюючи образ і апелюючи до уяви, метафора породжує розуміння, яке сприймає розум. У межах когнітивного підходу метафоризація розуміється нами як специфічна операція над знаннями, передача інформації від одного концептуального поля – джерела до іншого концептуального поля – мети [1, с. 119].

Актуальність дослідження полягає в перевагах когнітивного розуміння

© Маркова О. І., 2019

традиційних метафоричних перенесень, тобто в новому підході до самого механізму створення метафори: вельми важливі різноманітні й складні форми взаємопроникнення концептуальної, мовної й художньої сфер. Метафора приводить у рух ті механізми ментальних процесів, що засновані на наших підсвідомих, генетичних знаннях [3, с. 197].

Грунтуючись на когнітивному феномені, концептуальний аналіз, на відміну від семантичного, не може вдовольнитися лише виявленням переліку компонентів, що входять до складу аналізованої одиниці. Необхідно співвіднести певні елементи й об'єднати в складі цілого, наприклад, моделей. Метафорична модель – це схема зв'язку між понятійним сферами, яка існує і / або складається у свідомості носіїв мови й яку можна описати певною формулою: «X – це Y» [6, с. 177]. Метафоричні моделі формують образ – ментальну одиницю, стійке уявлення про об'єкт навколишньої дійсності, структуроване за допомогою низки концептуальних метафор, не подібних до оригіналу, які формують у свідомості реципієнта сукупність культурно-специфічних зв'язків [2, с. 40].

Предмет дослідження – структура метафоричних моделей концепту ПАТРІОТИЗМ.

Об'єкт дослідження – когнітивний і мовний рівні структурних компонентів (фрейми, слоти).

У дослідженні метафорична модель визначається як мисленева побудова, отримана в умовиводах після впровадження ефекту семантичного зсуву мовних одиниць чуттєвої сфери, коли саме метафора сформувала уявлення про об'єкт і зумовила спосіб та стиль мислення про нього.

Аналізувати метафоричні моделі варто за допомогою фреймово-словових операцій. Активуючи фрейм (перший рівень концепту) через мисленеві дані другого рівня (слоти), ми відтворимо всю структуру феномену ПАТРІОТИЗМ у цілому, оскільки фрейм – це багатокомпонентна структурна одиниця інформації, наповнена знаннями різних рівней. Слоти є тим поєднанням, що пов'язують когнітивний і мовний рівні, це своєрідні вузли фрейму – компоненти структури концепту.

Обсяг знань, який належить певному концептуальному об'єкту, необхідно певним чином організувати й систематизувати в мисленні. Внутрішнє структурування концепту ПАТРІОТИЗМ здійснюється за запропонованою С. Жаботинською [4, с. 359] схемою, що складається з базисних фреймів, утворюючи концептуальну мережу інформаційної системи та виявляючи узагальнені принципи категоризації й організації вербалізованої інформації. С. Жаботинська вважає, що в кожному базисному фреймі – предметному, акціональному, посесивному, ідентифікаційному, компаративному – міститься декілька тематично близьких пропозицій, тип яких визначається відповідно до назви фрейму. Ці пропозиції, або пропозиційні схеми, є фундаментальними поняттєвими структурами, що використовуються нашим мисленням як інструмент обробки інформації. Пропозиційні схеми демонструють основні види зв'язків між предметом та його ознаками, що співвідносяться з традиційними відношеннями між поняттєвими сутностями – метонімією, метафорою, розширенням і звуженням значення. Різновиди предметного фрейму: кваліфікаційна, квантитативна та темпоративна схеми. Кваліфікаційна схема ЩОСЬ є ТАКЕ поєднує якість з явищем інтенції: інтенція представлена слотом ЩОСЬ, а якість – слотом ТАКЕ. Темпоративна схема поєднує явище інтенції (слот ЩОСЬ) з часом буття (слот ТОДІ) ЩОСЬ є ТОДІ. Квантитативна схема поєднує явище інтенції з її кількісними характеристиками: ЩОСЬ є СТИЛЬКИ.

Предметний фрейм досліджуваного концепту представлений набором пропозицій, де ознака поєднується з предметом зв'язкою «є» [5, с. 8]: «ПАТРІОТИЗМ – ГРА»: «патріотизм є показова іграшка», «патріотизм є абсурд».

Фрейм 1. «Патріотизм є показова іграшка».

Кваліфікаційна схема предметного фрейму ЩОСЬ є ТАКЕ:

-показовий атрибут: *Патріотизм став як спортивний костюм – «предметом» масової культури, який, як і спортивний костюм, використовується найчастіше не за призначенням* (1, № 35, 06. 10. 2014);

- *Бажання пограти: спроба зіграти у показовий патріотизм* (1, № 16, 11. 10. 2011), *монополія на патріотизм* (1, № 32, 23. 08. 2002).

Темпоративна схема предметного фрейму поєднує явище інтенції (слот ЩОСЬ) з часом буття (слот ТОДІ) ЩОСЬ є ТОДІ: патріотизм на публіці:

-*Товар найвищого татунку: сально-квасний патріотизм політиків зазвичай обмежується часом телефірів* (1, № 5, 08. 02. 2008), *спроба зіграти у показовий патріотизм* (1, № 9, 14. 03. 2012), *спрацьовує специфічний патріотизм Партії регіонів* (1, № 2, 09. 06. 2011).

Квантитативна схема предметного фрейму поєднує явище інтенції з її кількісними характеристиками: ЩОСЬ є СТИЛЬКИ:

-*триває лише певний період: патріотизм української влади має якийсь ситуативний характер* (1, № 45, 17. 11. 2000), *Політична еміграція надто швидко вдовольнила свої патріотичні потуги куциком калини біля свого котеджу* (1, № 23, 20. 06. 2003).

Компаративний фрейм містить зв'язку «є як» і поєднує дві ролі: предмет, який порівнюють, та предмет, з яким порівнюють [63, с. 359]. Модель «ПАТРІОТИЗМ – ГРА» представлена в схемі, що є основою метафори, встановлюючи риси подібності між сутностями, які належать до різних поняттєвих сфер: ЩОСЬ є ніби ЩОСЬ (корелят). Метафора є одним із потужних інструментів мовленнєвого впливу з метою формування в цільовій аудиторії оцінного судження. Виявлені приклади доводять, що метафорична модель «ПАТРІОТИЗМ – ГРА» наділена ознаками, яким властива негативна конотація:

-**замаскуватися:** *совковість маскується під патріотизм* (1, № 3, 28. 01. 2005), *лжепатріотичне вовтузіння* (1, № 8, 23. 02. 2001), *ура-патріотизм* (1, № 37, 08. 10. 2010), *ура-шароварицик – той, хто вдягає патріотизм як празничну одяжину* (1, № 14, 15. 04. 2005), *патріотизм перетворюється на світогляд лібералів* (1, № 24, 03. 07. 2015);

-**отримати статус лідера:** *Кожен із нас часто лише для себе хоче придбати патент на патріотизм* (1, № 29, 19. 09. 2011);

- **пройти іспит:** *Влаштований війною іспит завжди супроводжується правдивою відповіддю на запитання, чого насправді варті для конкретної особи та спільноти такі поняття, як Вітчизна, патріотизм, самопожертва* (1, № 18, 29. 12. 2011).

Основним фреймом мережі є акціональний:

-ХТОСЬ діє на КОГОСЬ: *Кожен намагається приватизувати патріотизм, називаючи себе патріотом всієї України* (1, № 43, 10. 11. 2006);

-діє ТАМ: *ставка робилася і на регіональний патріотизм* (1, № 41, 11. 11. 2011);

-діє ТАК: *В українському суспільстві уживаються патріотизм і миролюбство до агресора* (1, № 35, 03. 10. 2014), ... *патріотизм вилазить боком* (1, № 40, 17. 10. 2003);

-діє таким СПОСОБОМ: *Кремль виростить патріотизм у молоді РФ за 2 млрд. рублів* (1, № 6, 20. 02. 2015);

-діє задля МЕТИ :

1) **деморалізація:** *голий патріотизм влади неминуче призведе до невтішного фіналу* (1, № 5, 13. 02. 2009);

2) **показовість:** *показати свій патріотизм в самопроголошеній республіці* (1, № 13, 14. 07. 2015);

3) **маніпуляція:** ... *приватизувати патріотизм* (1, № 43, 10. 11. 2006); *під наркозом патріотизму безпричинність війни залишилася ніким не поміченою* (3, № 37, 21. 10. 2016).

Фрейм 2 «патріотизм – є абсурд».

Кваліфікаційна схема ЩОСЬ є ТАКЕ: *кувати футболом патріотизм* (1, № 26, 07. 07. 2006), *слово «патріотизм» пройшло всі стадії розвитку та деградації* (1, № 8, 02.

03. 2012), *Патріотизм має різні обличчя: від шовіністичного до чорносотенного* (1, № 26, 18. 07. 2014), *патріотизм, втілений в небезпечному вигляді* (1, № 17, 20. 05. 2014), *Патріотизм, безупинно декларований і невпинно демонстрований* (1, № 49, 14. 12. 2001), *Популярна історія у будь-якій країні покликана виховувати загальнодержавний патріотизм* (1, № 5, 12. 02. 2010).

Квантитативна схема ЩОСЬ є СТИЛЬКИ (міра):

1) **патріотизму багато**: *День міста в Тамбові відзначився надлишком патріотизму, від якого хіба що щелепи не звело* (1, № 22, 15. 06. 2015);

2) **патріотизму мало**: *споживчий патріотизм пішов на спад* (1, № 50, 26. 12. 2003);

3) **патріотизму занадто багато**: *патріотизм вивергався і фонтанував* (1, № 22, 15. 06. 2015).

Темпоративна схема ЩОСЬ є ТОДІ (за якої умови):

1) **є тоді, коли є усвідомлення**: *на зміну здоровому глузду мав прийти патріотизм* (1, № 25, 05. 07. 2002);

2) **є тоді, коли немає вваженості**: *розважливність перемогла патріотизм* (1, № 42, 15. 10. 2004);

3) **є тоді, коли це необхідно владі**: *російська пропаганда розбудила людей о четвертій ранку 22 червня будили не самих росіян, а їхній «патріотизм»* (1, № 23, 23. 06. 2015), *Путін заохочував патріотизм задовго до того, як окупував Крим* (1, № 2, 31. 03. 2015), *Ми б і безкоштовно просували патріотизм* (1, № 16–17, 15. 05. 2015), *патріотизм культивується в Росії* (1, № 33, 01. 09. 2015);

4) **є лише тоді, коли декому вигідно**: *деякі моменти змусили патріотизм відійти в сторону* (1, № 32, 17. 09. 2014).

Проаналізовані зразки дискурсу засвідчують, що в якості корелятивів метафоричної моделі «ПАТРІОТИЗМ – ГРА» використано номінації, характерні концепту ГРА: *ставка, показовість, монополія, патент, вовтузіння, спроба зіграти, маскується, лідерство, ситуативність, перемагає, відійти в сторону, не конфліктує.*

Структуру моделі «ПАТРІОТИЗМ – ЛЮБОВ» формують такі фрейми: «патріотизм – любов до країни», «патріотизм – найвища чеснота».

Фрейм 1. «Патріотизм – любов до країни».

Кваліфікаційна схема ЩОСЬ є ТАКЕ: *Ціна нашого спокою – втрачені життя цих молодих хлопців. Студенти історичного факультету завжди проявляють найбільший патріотизм, студенти-медики готові рятувати інших* (4, 21. 02. 2017), *Патріотизм вимірюється відчуттям обов'язку перед тими, хто відійшов у вічність, та відповідальності перед майбутніми поколіннями своїх земляків* (1, № 28, 06. 09. 2010), *урок розуміння патріотизму* (1, № 16, 26. 04. 2013), *патріотизм – любов до спільної Батьківщини* (2, № 5, 08. 02. 2002), *патріотизм – почуття інтимне, глибинне, безумовне* (1, № 19, 29. 05. 2015), *Патріотизм – це глобальна конкурентоспроможність* (1, № 20, 31. 05. 2015).

Темпоративна схема ЩОСЬ є ТОДІ (за якої умови): *патріотизм справжній народився саме тут* (1, № 22, 09. 06. 2006), *виростає патріотизм з потреби пам'ятати про кожного, хто зробив щось особливе для рідного краю* (1, № 22, 21. 06. 2013), *патріот – це той, хто вірить в Бога* (1, № 23, 24. 03. 2016), *...поєднати патріотизм зі здоровим глуздом* (1, № 25, 04. 07. 2008), *патріотизм – це любов, прив'язаність до Батьківщини, що виникає зі спільних традицій, культури, інтересів усіх громадян* (2, № 18, 17. 05. 2002).

Важливим фреймом мережі є акціональний:

1) **ХТОСЬ діє на КОГОСЬ**: *монумент Незалежності повернув нашу історію і розбудив у нас гордість і патріотизм* (1, № 24, 05. 07. 2015);

2) **діє ТАМ**: *патріотизм у них (гуцулів) у крові* (1, № 50, 26. 12. 2003);

3) **діє ТАК**: *У багатьох із них говорить громадянська позиція та патріотизм* (1, № 17, 17. 05. 2013), *патріотизм не конфліктує з естетикою і професіоналізмом* (1, № 43, 02. 11. 2001), *патріотизм і професіоналізм йдуть поруч* (1, № 47, 06. 12. 2002);

4) діє задля МЕТИ: *Патріотизм виріс із гуманістичних ідей* (1, № 31, 18. 08. 2006), *Патріотизм працює як вищий прояв мотивації* (1, № 24, 27. 06. 2008), *патріотизм і національну гордість закладають культура й освіта* (1, № 10, 17. 03. 2006), *Патріотизм демпфірує мало не всі наявні соціальні проблеми* (1, № 10, 20. 03. 2015).

Фрейм 2. «Патріотизм – найвища чеснота».

Кваліфікаційна схема ЩОСЬ є ТАКЕ: **внутрішні почуття**: *гордість переростає в патріотизм* (1, № 44, 14. 11. 2003), *Патріотизм не виключає благородства. Навпаки – заохочує рух до високих моральних стандартів* (1, № 39, 23. 10. 2014), *...патріотизм як найвища суспільна чеснота* (1, № 18, 11. 05. 2007), *почуття патріотизму йде від самого серця* (1, № 28, 01. 09. 2008), *патріотизм – невтомне лікування національних недоліків – іноді без наркозу* (1, № 3, 28. 01. 2005), *...переміг патріотизм, перемогла доля* (1, № 47, 04. 12. 2015), *Мій український патріотизм не сентимент, не національна гордість, це тяжке ярмо, вложено долею на мої плечі. Можу здригатися, можу тишком проклинати долю, але скинути його не можу, не можу шукати іншого краю, бо став би підлий проти власної совісті* (4, 20. 08. 2016).

Квантитативна схема ЩОСЬ є СТІЛЬКИ (міра):

-**патріотизм у великому обсязі**: *його народові не позичати патріотизму* (1, № 2, 18. 01. 2002), *переповнює патріотизм* (1, № 27, 18. 07. 2008), *молодь просто охопив патріотизм зараз нарешті формується єдина нація* (1, № 5, 02. 10. 2014).

Темпоративна схема ЩОСЬ є ТОДІ (за якої умови): **за умови війни**: *патріотизм в добу тяжких випробувань зливався в одне спільне почуття* (1, № 2, 16. 01. 2004).

Акціональний фрейм мережі:

1) ХТОСЬ діє на КОГОСЬ: *Передавайте маляті разом із молоком свій патріотизм* (1, № 48, 26. 11. 2004), *черпають у патріотизмі сили, натхнення багато народів і країн, як боязких, так і самовпевнених* (1, № 32, 03. 10. 2010);

2) діє ТАМ: *Сьогодні вночі наші «кіборги» в донецькому аеропорту демонструють патріотизм* (1, № 1, 16. 01. 2015);

3) діє задля МЕТИ: *Хвиля патріотизму повернула втрачений бойовий дух* (1, № 20, 06. 06. 2014), *...совість і справжній патріотизм вели його проти байдужості, хамства, скверни* (1, № 6, 18. 02. 2005).

Проаналізовані тексти виявили, що в якості корелятивів метафоричної моделі «ПАТРІОТИЗМ – ЛЮБОВ» використано номінації-характеристики концепту ЛЮБОВ: *не конфліктує, не суперечить, йдуть поруч, зігріває, потреба пам'ятати, йде від серця, черпати сили, злився в спільне почуття*. Художні засоби на позначення різних видів відчуттів є одночасно важливими компонентами метафоричних висловлювань, ілюструючи таке ментальне розуміння та сприйняття реальності, що усвідомлюється надто образно та емоційно, бо написано з упродовженням ефекту семантичного зсуву з мовними одиницями чуттєвої сфери. Виявлено, що оновлення семантичного змісту концепту ПАТРІОТИЗМ, побудованого на звуковому та зоровому сприйнятті, відбувається через нову сполучуваність смислів, слів, а отже, через розширення контексту. Метафоричність концептуальних моделей є художньою узагальненістю – результатом взаємодії тропів (метафори, порівняння, метонімії, епітетів тощо). У мові ЗМІ помітне тяжіння до використання звукових та зорових образів, що виражається персоніфікацією (як «патріоти» *неньку доїдають, патріотизм справжній народився саме тут*), метафорою (*в окопах патріотизму, хвиля патріотизму, урок розуміння патріотизму*), одоративними та емотивними епітетами (*квасний патріотизм, шовіністичний патріотизм, високий патріотизм*), порівняннями (*спортивний костюм, празнична одежина*).

Отже, аналіз метафоричних моделей за допомогою фреймово-словових операцій та активація фреймів (перший рівень концепту) через мисленнєві дані другого рівня (слоти) уможливило виявлення їх структури. Структуру моделі «ПАТРІОТИЗМ – ГРА» формують фрейми «патріотизм – показова іграшка» і «патріотизм – абсурд». Структуру моделі «ПАТРІОТИЗМ – ЛЮБОВ» – фрейми «патріотизм – любов до країни» і «патріотизм – найвища чеснота». Використовуючи в дискурсі метафоричну

модель замість прямої номінації, автор спрямовує думку реципієнта в заданому напрямку, робить спробу нав'язати свою систему оцінок і поглядів.

У дослідженні виявлено, що в мові ЗМІ більш продуктивним складником концепту є метафорична модель «ПАТРІОТИЗМ – ГРА». Її особливістю є наявність лексики, що вербалізує когнітивно-аналогійні операції, транспоновані з понятійної сфери концепту ГРА. Цей прийом – один із яскравих та дієвих інструментів формування негативної оцінки феномена, яка поступово формує когнітивне наповнення концепту ПАТРІОТИЗМ у сучасній мовній картині світу: показовість, маніпулювання.

Слоти, що охоплюють концепти на позначення зовнішніх характеристик, а також інтелектуальних процесів, явищ, почуттів та емоцій, представлені значно меншою кількістю концептів-корелятів для обох метафоричні моделей. Значною кількістю концептів-корелятів репрезентовані слоти, які охоплюють концепти на позначення акціональних характеристик. Як свідчать наведені приклади, найбільш виразною характеристикою феномену ПАТРІОТИЗМ є здатність діяти. Виявлено приклади персоніфікації, у яких спостерігаємо звернення до таких видів діяльності, як, зокрема, пересування в просторі (*іде поруч, відійти в сторону*), рух (*вивергався і фонтанував, виріс, працює*), побудова стосунків (*не конфліктує, не суперечить, черпає сили*).

INTERNAL STRUCTURING OF THE CONCEPT PATRIOTISM: METAPHORICAL MODELS

Markova O. I.

Candidate in Philology

ORCID ID 0000-0002-9441-5973

Sumy State University

2, Rymyski-Korsakov St., Sumy, 40007, Ukraine

b111zzz000111@gmail.com

The theoretical and methodological concept of the thesis is based on the anthropocentric approach to the description of the linguistic phenomena that is fundamental in modern linguistics, which involves focusing the researcher's attention on the analysis of the content of the lexical units through the prism of knowledge presented in the meanings of these units. Study of the explication of the concept of PATRIOTISM in the language of print media of Ukraine is caused by the urgent need for such an analysis.

An important stage in terms of the cognitive approach was the process of creating metaphorical models, which is the presence of vocabulary that verbalizes the cognitive and analogous operations transposed from the conceptual scope of other concepts. Metaphorical models form an image - a mental unit, structured with a number of conceptual metaphors, which form a set of culturally predetermined relationships in the minds of the recipient. Creating an image and appealing to the imagination, the metaphor generates awareness, which generates the comprehension that the mind perceives, forming judgments about the concept of PATRIOTISM. Analyzing these models using frame-slot operations and activating the frame (the first level of the concept) through the mental data of the second level (slots), you can recreate the structure of those models that form the concept. Internal structuring of the concept of PATRIOTISM is carried out according to the scheme, which consists of the basic frames, forming a conceptual network of the information system. The structure of the model «PATRIOTISM – GAME» forms the frames «patriotism - a demonstrative toy» and «patriotism – absurd». The structure of the model «PATRIOTISM – LOVE» forms the frames «patriotism – love for the country» and «patriotism – the highest virtue». Using a metaphorical model instead of a direct nomination in a discourse, the author guides the recipient's opinion in a given direction, attempts to impose his system of assessments and views.

Keywords: *concept, patriotism, metaphorical model, frame, slot.*

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Казимір В. О. Значення когнітивного підходу в дослідженні метафори / В. О. Казимір // *Наук. праці Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка. Філологічні науки* / (редкол.: Л. М. Марчук (відп. ред.) та ін.). – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2012. – Вип. 30. – С. 118–121.
2. Коляденко О. Когнітивна метафора як засіб об'єктивації концепту «страх» у творах М. Коцюбинського / О. Коляденко // *Українська мова*. – 2009. – № 3. – С. 39–46.
3. Петров В. В. Научные метафоры: природа и механизм функционирования / В. В. Петров // *Философские основания научной теории*. – Новосибирск: Наука, – 1985. – С. 196 – 220.
4. Жаботинская С. А. Принципы линво-когнитивного анализа и феномен полисемии / С. А. Жаботинская // *Проблеми загального, германського та слов'янського мовознавства* : До 70-річчя проф. В. В. Левицького : зб. наук. пр. – Чернівці : Книги-XXI, 2008. – С. 357–368.
5. Жаботинская С. А. Когнитивная лингвистика: к вопросу об уровнях концептуальных моделей / С. А. Жаботинская // *Вісник Черкаського університету. Сер. Філол. науки*. – Черкаси, 1997. – Вид. 3 – С. 3-11.
6. Чудинов А. П. Метафорическая мозаика в современной политической коммуникации : (монографія) / А. П. Чудинов. – Екатеринбург : Урал. гос. пед. ун-т, 2003. – 248 с.
7. Lakoff G. *Metaphors We Live By* / G. Lakoff, M. Johnson. – Chicago : Chicago University Press, 1985. – 242 p.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. «Дзеркало тижня»: суспільно-політичний тижневик / ред. В. Мостовий – К., 2006 – 2017.
2. «День»: щоденна всеукраїнська газета / ред. Л. Івшина – К., 2000 – 2017.
3. «Кримська світлиця»: всеукраїнська громадсько-політична та літературно-художня газета / ред. В. Мерзвинський – К., 2012 – 2017.
4. «Урядовий кур'єр»: щоденне видання центральних органів влади України / ред. С. Брага – К., 2000 – 2017.

REFERENCES

1. Kazy mir V. O. Znachennya kognityvnogo pidxodu v doslidzhenni metafory` [The meaning of the cognitive approach in the study of metaphor] / V. O. Kazy`mir // *Nauk. pracj Kam'yanecz'-Podil. nacj. un-tu im. I. Ogiyenko. Filologichni nauky`* / (redkol.: L. M. Marchuk (vidp. red.) ta in.). – Kam'yanecz'-Podil`s'ky`j : Abetka, 2012. – Vy`p. 30. – S. 118–121.
2. Kolyadenko O. Kognityvna metafora yak zasib ob'yektyvaciji konceptu «strax» u tvorax M. Kocyuby`ns`kogo [Cognitive metaphor as a means of objectifying the concept of "fear" in the works of M. Kotsyubinsky] / O. Kolyadenko // *Ukrayins`ka mova*. – 2009. – 3. – S. 39–46.
3. Petrov V. V. Nauchny`e metafory: pry`roda y` mexany`zm funkcy`ony`rovany`ya [Scientific metaphors: nature and mechanism of functioning] / V. V. Petrov // *Fylosofsky`e osnovany`ya nauchnoj teory`y`*. – Novosy`b`rsk: Nauka, – 1985. – S. 196–220.
4. Zhaboty`nskaya S. A. Pry`ncy`py ly`nvo-kognityvnogo analy`za y` fenomen poly`semij` [Principles of linecognitive analysis and the phenomenon of polysemy] / S. A. Zhaboty`nskaya // *Problemy` zagal`nogo, germans`kogo ta slov'yans`kogo movoznavstva* : Do 70-richchya prof. V. V. Levy`cz`kogo : zb. nauk. pr. – Chernivci : Kny`gy`-XXI, 2008. – S. 357–368.

5. Zhaboty`nskaya S. A. Kogny`ty`vnaya ly`ngvy`sty`ka: k voprosu ob urovnyax konceptual`ny`x modelej [Cognitive linguistics: the question of the levels of conceptual models] / S. A. Zhaboty`nskaya // Visny`k Cherkas`kogo universy`tetu. Ser. Filol. nauky`. – Cherkasy`, 1997. – Vy`d. 3 – S. 3–11.
6. Chudy`nov A. P. Metafory`cheskaya mozay`ka v sovremennoj poly`ty`cheskojkommuny`kacy`y` : (monografiya) [Metaphorical mosaic in modern political communication: (monograph)] / A. P. Chudy`nov. – Ekateri`nburg : Ural. gos. ped. un-t, 2003. – 248 s.
7. Lakoff G. Metaphors We Live By / G. Lakoff, M. Johnson. – Chicago : Chicago University Press, 1985. – 242 p.

ILLUSTRATIVE MATERIAL

1. «Dzerkalo ty`zhnya»: suspil`no-polity`chny`j ty`zhnevyy`k / red. V. Mostovy`j – K., 2006 – 2017.
2. «Den`» : shhodenna vseukrayins`ka gazeta / red. L. Ivshy`na – K., 2000 – 2017.
3. «Kry`ms`ka svitly`cya» : vseukrayins`ka gromads`ko-polity`chna ta literaturno-xudozhnya gazeta / red. V. Merzhvy`ns`ky`j – K., 2012 – 2017.
4. «Uryadovy`j kur'yer»: shhodenne vy`dannya central`ny`x organiv vlady` Ukrayiny` / red. S. Braga – K., 2000 – 2017.

Надійшла до редакції 05 лютого 2019 р.